

Als je vraagt: “Hoe gaat het met jullie?”, dan volgt er geen vrolijk antwoord. Er valt gewoon niets positiefs te melden. Het gaat niet goed.

“Onze botten zijn verdord, onze hoop is vervlogen, onze levensdraad is afgesneden.”
(Ezechiël 37:11)

Zo beschrijven de ballingen in Babel hoe ze eraan toe zijn. Ze zijn alles kwijt. Ze leven nog, maar daarmee is alles wel gezegd. Veel anderen zijn er al niet eens meer. Ze zijn omgekomen. Zelf leven ze nog wel. Maar hoop is er niet meer. Het is een aflopende zaak.

Kan het nog wel wat worden met ons? Die vraag stel je je als het mooie in het leven wegvalt. Wat er was is er niet meer. Wat het leven fijn maakte is uit je leven verdwenen. Wat is er nog om naar uit te kijken?

“Onze botten zijn verdord”, zeggen de ballingen. Verdorde botten. Dat is precies wat Ezechiël te zien krijgt. Een dal vol uitgedroogde beenderen. Een dal waar een vloek op rust. Een afschuwelijk gezicht. Het laat zien hoe het volk zich voelt. Geen leven meer. Alles uitgedroogd.

Er gebeurt iets vreemds, iets dat eigenlijk nooit gebeurt. Ezechiël is een profeet. Hij moet van alles en nog wat verkondigen. “Ezechiël, zeg dit!” “Ezechiël, zeg dat!” Ezechiël doet het braaf. Tsja, dat hoort erbij als je een profeet bent.

Nu gebeurt er ineens iets opvallends, iets dat eigenlijk nooit gebeurt. God vraagt wat Ezechiël er zelf van denkt. “Mensenkind, kunnen deze beenderen weer tot leven komen?”

Opvallend dat God een vraag stelt. En nog opvallender misschien dat God juist dit vraagt. Verdorde botten, waar alle leven uit weg is, kan het daarmee nog iets worden? Als iets volstrekt ondenkbaar is, dan is het dat wel. Doden herleven niet. Niet als het lichaam nog intact is. En zeker niet als er niets meer van over is dan uitgedroogde beenderen.

Ezechiël moet natuurlijk iets antwoorden. Maar het lijkt erop dat hij ermee in zijn maag zit. Hij kaatst de bal als het ware terug: “HEER, mijn God, dat weet U alleen.” Ezechiël is dan wel een profeet, een profeet met een duidelijke boodschap, maar nu krijgt hij niet meer over zijn lippen dat dit: “HEER, mijn God, dat weet U alleen.”

Ik weet niet hoe het bij u is, maar vragen zijn soms irritant. Als je een moeilijke tijd doormaakt, zeggen mensen soms: “Je weet het toch? Er is toch hoop? Je gelooft toch?” En met zulke opmerkingen moet je dan blij zijn?

Een paar maanden geleden overleed mijn vader. Mensen vragen met de beste bedoelingen: "Je gelooft toch dat het nu goed is met je vader?"

Voor mij voelt het als een mes op mijn keel. Ik heb dan geen zin om te antwoorden. Wat ik weet is dat mijn vader langer wilde blijven leven en dat dat niet gebeurd is.

Val me niet lastig. Laat me maar met rust. Misschien dacht Ezechiël dat ook wel bij die onverwachte vraag van God. Hij zit daar tussen die ballingen in Babel. Hij ziet de ellende om zich heen. Hij is ook gefrustreerd door alles wat er gebeurt.

En dan die vraag: "Mensenkind, kunnen deze beenderen weer tot leven komen?"

God, overvraag me niet! "HEER, mijn God, dat weet U alleen."

Als je christelijk opgevoed bent, heb je misschien meegekregen dat het zo niet hoort. Als christen moet je geloven. En dat geloof moet je ook uitspreken. Je moet er ook van getuigen.

Het gekke is dat dat in die oude bijbelverhalen anders is. Daar moet je helemaal niks. Ja, het gaat daar vaak om geloof, maar dat geloof heeft nu juist helemaal niks met "moeten" te maken. Er is ook helemaal niks dat je moet geloven. Het gaat niet over mensen met heel veel zekerheden, maar juist om mensen die heel veel zekerheden moeten loslaten. Die inzien dat ze eigenlijk maar heel weinig weten. En daarbij krijgen ze soms het vertrouwen dat er een Ander is die het weet: "God, U weet het."

Moeten geloven en moeten getuigen? Getuigen van iets waarvan je zelf niet eens weet of het wel zo is? Nee, we hoeven onszelf niet in een spagaat te dwingen.

Getuigen kun je alleen van wat je weet of van wat je ziet. Denk maar aan de rechtbank, waar je vaak ook getuigen hebt. Ze vertellen wat ze gezien hebben. Ze vertellen over wat ze zeker weten. Getuigen is vertellen over wat je weet, over wat je meegemaakt hebt. In de Bijbel gaat het dan over ooggetuigen van Jezus, onze Heer. Ze kunnen getuigen van wat hij deed, van wat hij zei, van zijn kruisiging en van zijn opstanding.

Maar zo is het voor ons niet. Wij zijn niet op die manier getuigen. We kunnen alleen getuigen van wat we zélf meegemaakt hebben. We kunnen niet doen alsof we ooggetuigen zijn van wonderbaarlijke gebeurtenissen terwijl we daar helemaal geen ooggetuigen van zijn, als we juist ooggetuigen zijn van minder mooie gebeurtenissen.

En zo is het ook voor Ezechiël. Op die vreemde vraag van God blijft hij het antwoord schuldig. Hij kan niet boven zichzelf uitstijgen. Hij verkondigt geen geloofszekerheden, omdat hij die kennelijk niet heeft.

Opvallend genoeg doet dat er niet toe. Het visioen gaat gewoon verder. “Beenderen, ik zal jullie adem geven.” En dan ziet Ezechiël het voor zich: de botten bewegen zich naar elkaar toe, er komt vlees op, en er komt een huid overheen. Daarna komt de wind van vier kanten en zo komen de doden weer tot leven, een grote massa.

“U weet het”, had Ezechiël gezegd. En daarna gebeurt het. Of Ezechiël het nu voor mogelijk hield, of niet, dat doet er niet toe. Het gebeurt.

Het is als in die gelijkenis van Jezus, over die zaaier. Hij zaait het zaad op de akker. En daarna is zijn rol uitgespeeld. 's Avond gaat hij naar bed en 's ochtends staat hij weer op, dag in dag uit. En ondertussen gebeurt er iets dat hij niet snapt: Het zaad ontkiemt. Het gebeurt gewoon, zegt Jezus, “ook al weet hij niet hoe”. Het gebeurt, uit zichzelf, automatisch. Hij hoeft er niet in te geloven en hij hoeft er ook niks voor te doen. Hij heeft er zelf part nog deel aan. Er ontstaat een halm, daarna ontstaat een aar, en dan ontstaat het rijpe graan in de aar. De zaaier kijkt toe en ziet het gebeuren. Maar hoe het kan weet hij niet.

Een helder beeld van Jezus, waarmee hij duidelijk maakt hoe het koninkrijk van God komt. Snappen we hoe het komt? Nou, nee. Dat doen we niet. Geloven we dat het komt? Dat is ook maar de vraag. Eigenlijk doet dat er niet toe. Het komt, ook als wij niet snappen hoe. Het komt, ook als wij er niet meer op hopen.

“Mensenkind, kunnen deze beenderen weer tot leven komen?” Misschien goed dat God die vraag stelt. Zo zet God ons aan het denken. Maar ook goed dat we er eerlijk op kunnen antwoorden. Van ons antwoord hangt het niet af of het ook gebeurt. We kunnen het toevertrouwen aan Degene die er meer van weet.

Bergkerk Den Haag, zondag 12 juni 2020, Paul Sanders